

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Затверджено
Вченою радою
Запорізького національного університету
протокол № 2 від 28.09.2022 р.
Голова Вченої ради, ректор
 М. О. Фролов

ФІЛОСОФІЯ РЕЛІГІЙНОЇ СВІДОМОСТІ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
ступеня доктора філософії

Укладач:

Капріцин І.І., професор кафедри соціальної філософії та управління, доктор філософських наук, доцент

Погоджено:

Проректор з наукової роботи

Проректор з науково-педагогічної роботи

Зав. відділу аспірантури і докторантури

Г. М. Васильчук

Ю. О. Каганов

О. П. Єфіменкова

Запоріжжя 2022

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна, вечірня, заочна форми навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 03 Гуманітарні науки (шифр і назва)	вибіркова
		Цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 6	Спеціальність 033 Філософія (код і назва)	Рік підготовки:
Загальна кількість годин – 120		2-й
Освітньо-наукова програма Філософія (вписати назви усіх програм)		Лекції 16 год.
		Практичні 16 год.
Рівень вищої освіти: третій (доктор філософії)		Самостійна робота
		88 год.
		Вид підсумкового контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є набуття аспірантами культури філософської рефлексії релігійної свідомості, поглиблення знань її специфіки, складу та структури, закономірного характеру її розвитку, усвідомлення співвідношення релігійної свідомості із іншими сферами духовної діяльності та суспільного життя задля забезпечення відкритості динамічній процесуальності дійсності.

Завдання вивчення дисципліни «Філософія релігійної свідомості»:

- ознайомлення з основними етапами генези філософії релігійної свідомості;
- порівняльний аналіз об'єкта і предмета філософії та релігії задля предметного визначення філософії релігійної свідомості;
- засвоєння основних функцій філософії релігійної свідомості в системі знань про релігію;
- експлікація змісту категорій «релігійне буття» і «релігійна свідомість»;

- вивчення засад формування та розвитку релігійної культури.
- розкрити зв'язок релігії із різними сферами суспільного життя України;
- оволодіння підходами та методами виявлення взаємозв'язків між різними аспектами предметних знань та їх застосуванням у галузі освіти та соціогуманітарної науки.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми аспіранти повинні досягти таких програмних **компетентностей і програмних результатів навчання:**

Для 2021 року набору

Програмні компетентності	
ЗК1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу нових та комплексних ідей
ЗК3	Здатність до формування системного наукового світогляду та загального культурного кругозору
ЗК4	Здатність до критичного мислення
ЗК9	Здатність до узагальнення та систематизації результатів наукових досліджень; оприлюднення їх результатів у вигляді: наукової доповіді (тез), статті, звіту про виконання НДР, монографії, дисертації; захисту прав інтелектуальної власності
ЗК13	Здатність до міжособистісної взаємодії та комунікації; володіння технікою публічних виступів, риторики та аргументації.
СК1	Здатність до філософського осмислення загальних принципів розвитку людини, суспільства та пізнання
СК2	Здатність до виявлення філософських проблем різного рівня і складності
СК3	Здатність до конструктивного діалогу у різних середовищах, виявляти толерантність, виражати та розуміти різні точки зору
СК4	Здатність до розробки концепції наукового дослідження у сфері філософії
СК5	Застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі
СК6	Здатність виявляти взаємозв'язки між різними аспектами предметних знань та їх застосуванням у галузі освіти та соціогуманітарної науки
СК7	Здатність розробляти та імплементувати нові методології та принципи філософських досліджень
СК8	Здатність експлікувати закономірний характер історії філософії і застосовувати історико-філософські знання у професійній діяльності
СК9	Здатність до критичного аналізу сучасного суспільства
СК10	Здатність ініціювати та проводити дослідження проблем

	глобалізації і відповідальності, культурної багатоманітності та самобутності, рівності та свободи
Програмні результати навчання	
ПРН1	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення
ПРН2	Розуміти основні засади дослідницько-інноваційної діяльності у закладі вищої освіти та основні вимоги, що висуваються до її суб'єктів (аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників); використовувати знання законодавства у сфері освітньої, наукової, інноваційної діяльності, захисту прав інтелектуальної власності.
ПРН4	Застосовувати правила академічного письма для підготовки наукового звіту, презентації, статті, монографії, дисертації; розуміти особливості підготовки і подання публікацій до видань, що входять до міжнародних наукометричних баз даних
ПРН7	Оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичній діяльності; здійснювати абстрактний аналіз, оцінку і синтез нових та комплексних ідей; демонструвати відданість їх розвитку у передових контекстах професійної та наукової діяльності
ПРН8	Започаткувати, планувати, проводити та коригувати послідовний процес ґрунтовного наукового дослідження, що дає можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання; відповідати за якість проведених досліджень та достовірність їх результатів
ПРН9	Систематизувати та узагальнювати отримані наукові результати, представляти їх у вигляді: наукової доповіді (тез), статті, звіту про виконання НДР, монографії, дисертації; забезпечувати захист прав інтелектуальної власності
ПРН 18	Застосувати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей для проведення наукових і прикладних досліджень
ПРН19	Володіти методологією, методами та термінологічним апаратом наукового дослідження за спеціальністю 033 «Філософія»
ПРН20	Розуміти основні концепції, історію розвитку та оцінювати сучасний стан наукових знань за спеціальністю 033 «Філософія»
ПРН21	Здійснювати філософську рефлексію проблем глобалізації і відповідальності, культурної багатоманітності та самобутності, рівності та свободи
ПРН22	Використовувати філософські методи виявлення та активізації прогностично-проектного потенціалу свідомості на індивідуальному, груповому і суспільному рівнях

Для 2022 року набору

Програмні компетентності	
ЗК 1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
ЗК 2	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
ЗК 3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
ЗК 4	Здатність генерувати нові ідеї (креативність)
ЗК 5	Здатність до критичного мислення
СК 1	Здатність до розуміння основних концепцій, історичних витоків, сучасного стану та тенденцій розвитку філософії; оволодіння термінологією з досліджуваного наукового напрямку
СК 2	Здатність здійснювати планування та виконання оригінальних досліджень, досягати наукових результатів, які створюють нові знання як в предметній області, так і в міждисциплінарних напрямках, і можуть бути опубліковані у провідних вітчизняних та міжнародних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей
СК 3	Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері філософії; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; комерціалізувати їх результати; здійснювати захист прав інтелектуальної власності
СК 4	Здатність застосовувати методи філософського та міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій у галузі філософії, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.
Програмні результати навчання	
ПРН 1	Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.
ПРН 2	Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці
ПРН 5	Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів; оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень; комерціалізувати їх результати; здійснювати захист прав інтелектуальної власності.

ПРН 8	Демонструвати системний науковий світогляд та загальний культурний кругозір; володіти техніками і технологіями критичного мислення; дотримуватися принципів академічної доброчесності та професійної етики; забезпечувати безперервний саморозвиток та самовдосконалення протягом життя.
ПРН 12	Здійснювати критичний аналіз сучасного суспільства, філософську рефлексію проблем глобалізації і відповідальності, культурної багатоманітності та самобутності, рівності та свободи.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Підгрунття та історія розвитку релігійної свідомості

Тема 1. Вступ до предмету філософії релігійної свідомості. Об'єкт та предмет вивчення. Релігія: сутність та явище в людському житті. Форми релігійності. Філософія та релігієзнавство. Філософія релігійної свідомості.

Тема 2. Генеза релігійної свідомості та її філософська рефлексія від початків до епохи Відродження. Процес становлення і розвитку релігії крізь потреби окремої людини, та потреби історично конкретних соціальних систем, які отримують відповідне відображення у релігійних формах. Ранні форми релігії. Етнічні релігії. Філософія релігійної свідомості епох Античності, Середньовіччя та Відродження.

Тема 3. Генеза релігійної свідомості та її філософська рефлексія до сучасного періоду. Філософія релігійної свідомості Нового та Новітнього часу. Філософія релігійної свідомості в наукоємному інформаційному суспільстві.

Змістовий модуль 2.

Основні поняття філософії релігійної свідомості

Тема 4. Релігійне буття та релігійна свідомість. Духовні та матеріальні компоненти релігійного буття. Внутрішньоцерковні релігійні відносини. Міжцерковні релігійні відносини. Позацерковні релігійні відносини. Специфіка та особливості релігійного буття. Релігійна свідомість як частина суспільної свідомості, загальне та особливе. Побутова релігійна свідомість. Теологія. Релігійна філософія, релігійна психологія, релігійна самосвідомість.

Тема 5. Релігійний час та релігійний простір. Релігійний час як частина суспільного часу: загальне — особливе. Діалектична єдність кінцевого і нескінченного, перервність і безперервність. Релігійний простір як частина суспільного простору: загальне — особливе.

Тема 6. *Поняття Бога, як базової категорії релігійної свідомості.* Бог як найвища надприродна істота та головний об'єкт поклоніння. Політеїзм, монотеїзм, теїзм, пантеїзм. Бог в буддизмі та християнстві. Докази буття божого. Трансцендентність християнського бога. Атрибути бога.

Змістовий модуль 3.

Засади розвитку релігійної свідомості.

Тема 7. *Віра, надія, любов та мудрість, як базові категорії релігійної свідомості.* Взаємозв'язок знання та віри як внутрішньо властивій системі свідомості, його об'єктивний характер. Релігійне знання як особливий тип знання – знання про невідоме.

Тема 8. *Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.* Взаємозв'язок релігійної віри та граничного знання про невідоме як основна закономірність розвитку релігійної свідомості.

Тема 9. *Релігійна мораль як регулятор свідомості та поведінки віруючої людини.* Система норм і принципів поведінки людей по відношенню один до одного і до суспільства. Мораль разом зі свободою як субстанціальний початок людини, що обумовлює свідомість. Світогляд що закріплюється в звичаях, володіють несанкціонованою нормативністю формувався як історично перша форма суспільної свідомості. Міфічна мораль, релігійна мораль, філософська мораль.

Змістовий модуль 4.

Релігійна культура.

Тема 10. *Релігійна культура, як закономірний результат релігійної діяльності.* Релігійна культура, як категорія соціальної філософії, та категорія філософії релігійної свідомості. Релігійна культура, як позначення історично сформованої форми релігійних відносин, відповідної їм системи релігійних знань і мотивів, форм, способів і методів релігійної діяльності віруючих і створюваних ними релігійних організацій та інститутів, матеріальних та духовних результатів, цінностей та оцінок на визначеному етапі історичного розвитку

Тема 11. *Філософські особливості індуїстської та буддистської релігійних культур.* Географічні, історичні, культурні та світоглядні передумови виникнення та розвитку індуїстської релігійної культури. Минуле і сучасне індуїстської релігійної культури. Географічні, історичні, культурні та світоглядні передумови виникнення та розвитку буддистської релігійної культури. Минуле і сучасне буддистської релігійної культури.

Тема 12. *Філософські особливості християнської та ісламської релігійних культур.* Географічні, історичні, культурні та світоглядні передумови

виникнення та розвитку християнської релігійної культури. Минуле і сучасне християнської релігійної культури. Географічні, історичні, культурні та світоглядні передумови виникнення та розвитку ісламської релігійної культури. Минуле і сучасне індуїстської ісламської культури.

Змістовий модуль 5.

Стан релігійної свідомості та засади розвитку релігійної культури України

Тема 13. Стан релігійної свідомості українського суспільства на етапі його трансформації. Географічні, історичні, культурні та світоглядні передумови виникнення та розвитку української релігійної культури. Минуле і сучасне християнської релігійної культури. Релігійність українського народу: загальне та особливе (антеїзм, кордоцентризм, двовір'я та ін.).

Тема 14. Поширені форми релігійності сучасного населення України. Церковна та позацерковна духовність та релігійність громадян України. Інституціональна церковна релігійність: Християнські церкви. Православні, уніатська та католицька церква. Протестантські церкви та рухи. Орієнталістські релігійні рухи. Новостворені релігійні рухи.

Змістовий модуль 6.

Напрями оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства

Тема 15. Аналіз міжконфесійної взаємодії в духовному просторі української релігійної культури. Особливості взаємодії релігійних об'єднань та держави. Особливості міжконфесійної взаємодії християнських церков. Особливості міжконфесійної взаємодії християнських та не християнських церков та рухів.

Тема 16. Детермінанти оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства. Взаємозв'язок традицій і новацій як внутрішня закономірність, що зумовлює спадкоємність у розвитку релігійної культури. Особливості прояву внутрішньої закономірності спадкоємності в розвитку релігійної культури на різних історичних етапах. Стан спадкоємності в розвитку релігійної культури в сучасному українському суспільстві. Детермінанти оптимізації розвитку релігійної культури України

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	сам.
1	2	2	4	5

Змістовий модуль 1.				
Підґрунтя та історія розвитку релігійної свідомості				
Тема 1. Вступ до предмету філософії релігійної свідомості	7	1	1	5
Тема 2. Генеза релігійної свідомості та її філософська рефлексія від початків до епохи Відродження	7	1	1	5
Тема 3. Генеза релігійної свідомості та її філософська рефлексія до сучасного періоду	7	1	1	5
Разом за змістовим модулем 1.	21	3	3	15
Змістовий модуль 2.				
Основні поняття філософії релігійної свідомості				
Тема 4. Релігійне буття та релігійна свідомість.	8	1	1	6
Тема 5. Релігійний час та релігійний простір.	8	1	1	6
Тема 6. Поняття Бога як базової категорії релігійної свідомості.	7	1	1	5
Разом за змістовим модулем 2.	23	3	3	17
Змістовий модуль 3.				
Засади розвитку релігійної свідомості				
Тема 7. Віра, надія, любов та мудрість, як базові категорії релігійної свідомості.	7	1	1	5
Тема 8. Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	7	1	1	5
Тема 9. Релігійна мораль як регулятор свідомості та поведінки віруючої людини.	7	1	1	5
Разом за змістовим модулем 3.	21	3	3	15
Змістовий модуль 4.				
Релігійна культура				
Тема 10. Релігійна культура, як закономірний результат релігійної діяльності.	7	1	1	5
Тема 11. Філософські особливості індуїстської та буддистської релігійних культур.	8	1	1	6
Тема 12. Філософські особливості християнської та ісламської релігійних культур.	8	1	1	6
Разом за змістовим модулем 4.	23	3	3	17
Змістовий модуль 5.				
Стан релігійної свідомості та засади розвитку релігійної культури України				

Тема 13. Стан релігійної свідомості українського суспільства на етапі його трансформації.	8	1	1	6
Тема 14. Поширені форми релігійності сучасного населення України.	8	1	1	6
Тема 15. Аналіз міжконфесійної взаємодії в духовному просторі української релігійної культури.	8	1	1	6
Тема 16. Детермінанти оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства.	8	1	1	6
Разом за змістовим модулем 5.	32	4	4	26
Усього годин	120	16	16	88

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1.		
Історико-методологічні засади філософії наукової свідомості		
1.	Вступ до предмету філософії релігійної свідомості	1
2.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія від початків до епохи Відродження.	1
3.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія до сучасного періоду.	1
	Разом за змістовим модулем 1.	3
Змістовий модуль 2.		
Основні поняття філософії релігійної свідомості		
4.	Розвиток філософії наукової свідомості у ХХ – поч. ХХІ ст.	1
5.	Наукове буття і наукова свідомість	1
6.	Науковий простір і час	1
	Разом за змістовим модулем 2.	3
Змістовий модуль 3. Засади розвитку релігійної свідомості		
7.	Віра, надія, любов та мудрість, як базові категорії релігійної свідомості.	1
8.	Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	1
9.	Релігійна мораль як регулятор свідомості та поведінки віруючої людини.	1
	Разом за змістовим модулем 3.	3
Змістовий модуль 4. Релігійна культура		
10.	Релігійна культура, як закономірний результат релігійної діяльності.	1
11.	Філософські особливості індуїстської та буддистської	1

	релігійних культур.	
12.	Філософські особливості християнської та ісламської релігійних культур.	1
	Разом за змістовим модулем 4.	3
Змістовий модуль 5.		
Стан релігійної свідомості та засади розвитку релігійної культури України		
13.	Стан релігійної свідомості українського суспільства на етапі його трансформації.	1
14.	Поширені форми релігійності сучасного населення України.	1
15.	Аналіз міжконфесійної взаємодії в духовному просторі української релігійної культури.	1
16.	Детермінанти оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства.	1
	Разом за змістовим модулем 5.	4
Усього годин		16

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1.		
Історико-методологічні засади філософії наукової свідомості		
1.	Вступ до предмету філософії релігійної свідомості	1
2.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія від початків до епохи Відродження.	1
3.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія до сучасного періоду.	1
	Разом за змістовим модулем 1.	3
Змістовий модуль 2.		
Основні поняття філософії релігійної свідомості		
4.	Розвиток філософії наукової свідомості у ХХ – поч. ХХІ ст.	1
5.	Наукове буття і наукова свідомість	1
6.	Науковий простір і час	1
	Разом за змістовим модулем 2.	3
Змістовий модуль 3. Засади розвитку релігійної свідомості		
7.	Віра, надія, любов та мудрість, як базові категорії релігійної свідомості.	1
8.	Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	1
9.	Релігійна мораль як регулятор свідомості та поведінки віруючої людини.	1

	Разом за змістовим модулем 3.	3
Змістовий модуль 4. Релігійна культура		
10.	Релігійна культура, як закономірний результат релігійної діяльності.	1
11.	Філософські особливості індуїстської та буддистської релігійних культур.	1
12.	Філософські особливості християнської та ісламської релігійних культур.	1
	Разом за змістовим модулем 4.	3
Змістовий модуль 5. Стан релігійної свідомості та засади розвитку релігійної культури України		
13.	Стан релігійної свідомості українського суспільства на етапі його трансформації.	1
14.	Поширені форми релігійності сучасного населення України.	1
15.	Аналіз міжконфесійної взаємодії в духовному просторі української релігійної культури.	1
16.	Детермінанти оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства.	1
	Разом за змістовим модулем 5.	4
	Усього годин	16

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кіл-ть годин
Змістовий модуль 1. Історико-методологічні засади філософії наукової свідомості		
1.	Вступ до предмету філософії релігійної свідомості	5
2.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія від початків до епохи Відродження.	5
3.	Генеza релігійної свідомості та її філософська рефлексія до сучасного періоду.	5
	Разом за змістовим модулем 1.	15
Змістовий модуль 2. Основні поняття філософії релігійної свідомості		
4.	Розвиток філософії наукової свідомості у XX – поч. XXI ст.	6
5.	Наукове буття і наукова свідомість	6
6.	Науковий простір і час	5
	Разом за змістовим модулем 2.	17
Змістовий модуль 3. Засади розвитку релігійної свідомості		

7.	Віра, надія, любов та мудрість, як базові категорії релігійної свідомості.	5
8.	Закономірний характер розвитку релігійної свідомості.	5
9.	Релігійна мораль як регулятор свідомості та поведінки віруючої людини.	5
	Разом за змістовим модулем 3.	15
Змістовий модуль 4. Релігійна культура		
10.	Релігійна культура, як закономірний результат релігійної діяльності.	5
11.	Філософські особливості індуїстської та буддистської релігійних культур.	6
12.	Філософські особливості християнської та ісламської релігійних культур.	6
	Разом за змістовим модулем 4.	17
Змістовий модуль 5. Стан релігійної свідомості та засади розвитку релігійної культури України		
13.	Стан релігійної свідомості українського суспільства на етапі його трансформації.	6
14.	Поширені форми релігійності сучасного населення України.	6
15.	Аналіз міжконфесійної взаємодії в духовному просторі української релігійної культури.	6
16.	Детермінанти оптимізації розвитку релігійної свідомості українського суспільства.	6
	Разом за змістовим модулем 5.	24
	Усього годин	88

8. ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

№ змістового модуля	Вид контролю	Кіл-ть балів
ПОТОЧНИЙ		
1	Тест № 1. Становлення філософії релігійної свідомості у Стародавньому світі та Середньовіччі	10
2	Тест № 2. Базові категорії філософії релігійної свідомості	10
3	Самостійна робота: Філософське обґрунтування закономірностей розвитку релігійної свідомості	10
4	Тест № 4. Релігійна культура: філософські та культурно-історичні особливості	10
5	Тест № 5. Релігійна свідомість українського суспільства	10

6	Рефлексія: Напрями оптимізації релігійної свідомості українського суспільства	10
	Разом:	60
ПІДСУМКОВИЙ		
	Залік	40
	Усього	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

<i>За шкалою ECTS</i>	<i>За шкалою університету</i>	<i>За національною шкалою</i>
A	90 – 100 (відмінно)	55 (відмінно)
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)
C	75 – 84 (добре)	
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)
E	60 – 69 (достатньо)	
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)	

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література:

1. Воловик В. І. Філософія релігійної свідомості. Монографія. Запоріжжя: Просвіта, 2009. 216с.
2. Гегель Г.В.Ф. Феноменологія духу / Г.В.Ф. Гегель / Пер. з нім. П.Таращук; Наук. ред. пер. Ю.Кушаков. К. : Вид-во Соломії Павличко, 2004. 552с.
- Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя. Тотемна система в Австралії / Е. Дюркгайм / з фр. пер. Г. Філіпчук, З. Борисюк. К. : Юніверс, 2002. 424 с.
3. Здіорук С. І. Суспільно-релігійні відносини: виклики Україні ХХІ століття : монографія / С. І. Здіорук / Нац. ін-т стратег. досліджень. К. : Знання України, 2005. 552 с.
4. Жадько В. А. Мова як духовна субстанція в релігійній картині світобуття / В. А. Жадько // Культурологічний вісник : Науково-теоретичний щорічник Нижньої Наддніпряниці / Зап.нац.ун-т; Зап.обл.ін-т післядипломної педагогічної освіти; Ред.В.І.Воловик. Запоріжжя : Просвіта. 2006. Вип.17. С.

53-61.

5. Жадько В. А. Феномен жіночої святості у християнстві: філософський та релігійний аспекти : монографія / В. А. Жадько, Г. П. Макушинська / М-во освіти і науки України, Запоріж. держ. інженерна акад. Запоріжжя : [ЗДІА], 2017. 192 с.
6. Еліаде М. Трактат з історії релігій / Мірча Еліаде ; пер. Олексія Панича. [К.] : Дух і Літера, 2016. 520 с.
7. Капріцин І.І. Філософська рефлексія розвитку релігійної культури: монографія. Запоріжжя: КСК-Альянс, 2016. 380с.
8. Кримський С. Б. Про софійність, правду, смисли людського буття [Техт]: зб. наук.-публіц. і філос. ст. НАН України, Ін-т філос. ім. Г. С. Сковороди НАН України. Київ : [б. в.], 2010. 464 с.
9. Паращевін М. Релігія в Україні: траєкторія інституційних змін [монографія] / Максим Паращевін. – Київ : Ін-т соціології НАН України, 2017. 362 с.
10. Табачковський В. Г. Полісутнісне homo: філософсько-мистецька думка в пошуках «неевклідової рефлексивності». Київ: Видавець ПАРАПАН, 2005. 432 с.

Додаткова література:

- Балух В. Релігійна філософія Макса Шелера / В. Балух, Н. Бойчук // Актуальні питання релігієзнавчої та богословської думки : колективна монографія / М-во освіти і науки України, Чернівецький нац. ун-т ім. Ю. Федьковича ; [наук. ред. Балух В. О.]. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. 2010. С. 169-180.
- Воловик В. І. Релігійний простір і релігійний час / В. І. Воловик // Культурологічний вісник : наук.-теорет. щорічник Нижньої Наддніпрянщини / [редкол.: В. І. Воловик (гол. ред.) та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. Запоріж. нац. ун-т Мін-ва освіти і науки України. Запоріжжя : Просвіта. 2008. Вип. 21. С. 81-86.
- Воловик В.І. Феномен релігійної культури / В.І. Воловик // Культурологічний вісник : наук.-теорет. щорічник Нижньої Наддніпрянщини / [редкол.: В. І. Воловик (гол. ред.) та ін.] ; Держ. вищ. навч. закл. Запоріж. нац. ун-т Мін-ва освіти і науки України. Запоріжжя : Просвіта. 2009. Вип. 22. С. 68-72.
- Дудар Н. П. Нові релігійні течії: український контекст : огляд, документи, переклади / Надія Дудар, Людмила Филипович Від-ня релігієзнавства Ін-ту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України, Укр. ін-т соц. досліджень, Центр релігійної інформ. і свободи Укр. Асоц. релігієзнавців. К. : Наук. думка, 2000. 132 с.
- Капріцин І.І. Структура релігійності *Ноосфера і цивілізація. Всеукраїнській філософський журнал*. Випуск 10-11(12), Донецьк, 2011. С.198-204.
- Капріцин І.І. Детермінанти розвитку української релігійної культури *Вісник Черкаського університету*. Серія: філософія. № 1, 2016. С. 78-84.
- Капріцин І.І. Риси релігійної культури майбутнього: соціально-філософська антиципація *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної*

академії: збірник наукових праць, вип. 67 / Під ред. В.Г. Воронкової; Запоріж. Держ. Інж. Акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 119-130с.

Капріцин І.І. Форма та зміст спадкоємності у розвитку релігійної культури *Грані: Науково-теоретичний альманах*, Дніпро: «Грані», 2016. № 140 (12). С. 76-82.

Шепетяк О. М. Філософія релігії в українській і західній науці *Схід* (3 (161)). 2019. С. 89-93.

Інформаційні ресурси:

1. Залужна А. Релігія як предмет філософського дослідження [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/20418/01_Zalugna.pdf?sequence=1 (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

2. Кірюхін Д. І. Феномен релігії в філософії г. В. Ф. Гегеля [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://studcon.org/fenomen-religiyi-v-filosofiyi-g-v-f-gegelya> (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

3. Козловський О. Р. Релігійна свідомість і релігійні практики населення сучасної України як предмет соціально-філософського аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuu.gov.ua/ulib/item/UKR0005162> (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

4. Наконечна О.П. Філософія та релігія як типи духовності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/10167/1/%85.pdf> (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

5. Релігійна свідомість та її специфіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5028293/> (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

6. Релігійна свідомість і проблеми сучасної науки, економіки, політики, культури, права та моралі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://l.leksiya.com.ua/ekonomika/4323/index.html> (дата звернення 06.01.2022) – Назва з екрана.

7. Сарапін О.В. Філософія релігії у перспективі подолання семантичної варіативності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6626/Sarapin_Filosofiya_relihiyi_u_perspektyvi.PDF?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення 06.01.2022)

8. 67% українців вважають себе віруючими людьми, але лише 10% з них є членами релігійних громад — дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-conference/753386.html> (дата звернення 06.01.2022).